

ነጋሶ

ሰለ ሰብአዊ መብት

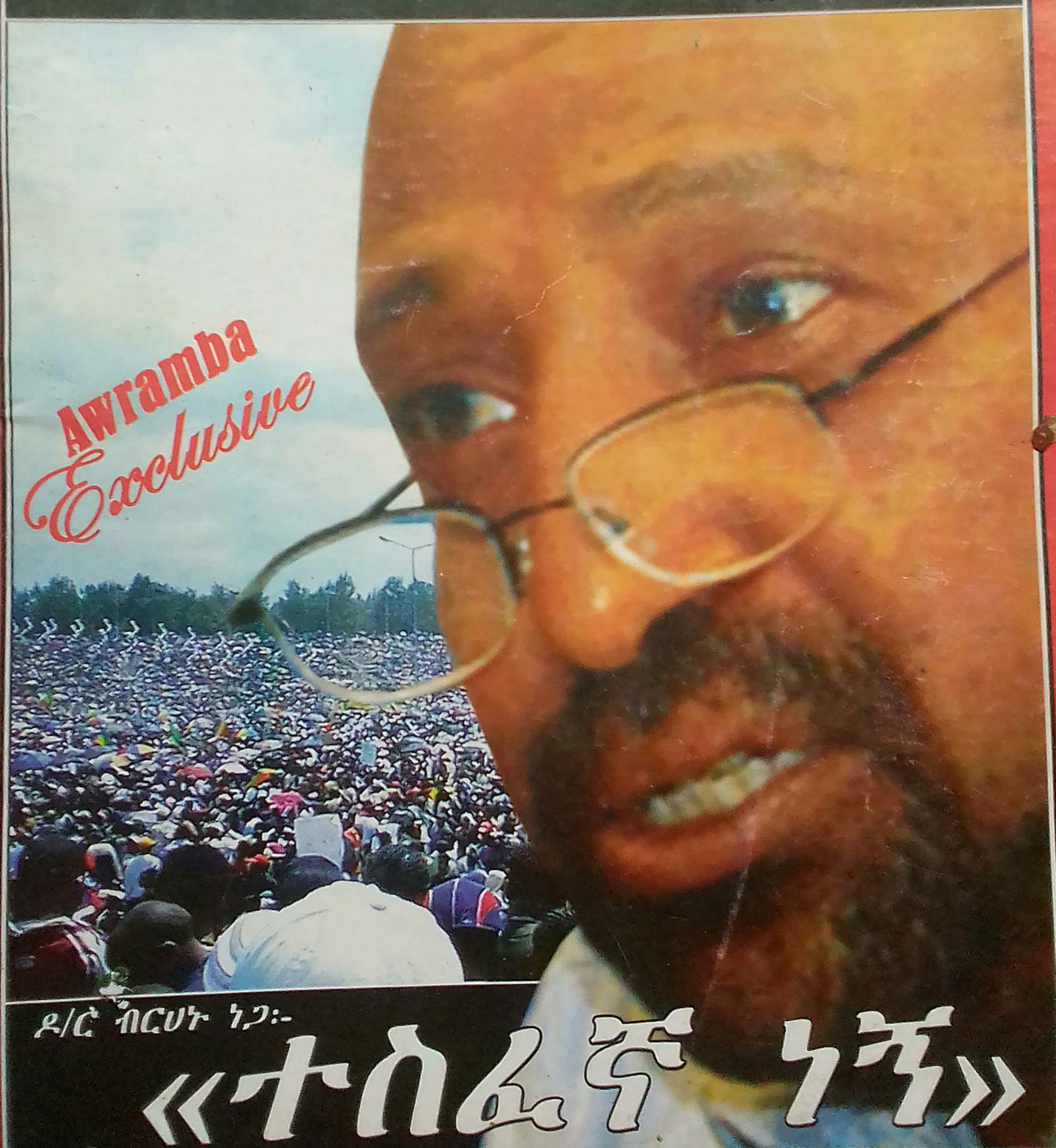
ኢሰምፒክ

ያለ ቴዲ አፍሮ

ኢሰምፒክ ታይምስ

ለመረጃ ቅርብ ይሆን

*Awramba
Exclusive*

ደ/ር ስርህኑ ነጋ:-

«ተስፋኛ ነኝ»

የኢትዮጵያ

ዲሞክራሲያዊ ሂደት ተቃርኖ

በመረራ ጉዲና(ዶ/ር)

“

የገንቦት 1995 ምርጫ ቀደምጡ በመደራጀት ሳይ የነበረውን ስምዐንነት የተቀደሰ ሰማደረግ እንደተቀረፀው ሁሉ ሁሉም ነፃ ተቃዋሚ ቡድኖች ባወቁበትና ስዳጋች በሆነ ደባብ ነበር የተካሄደው። ለሕዝብ ስልጣን የማጋራት ፍላጎት ሳይኖረው ሆኖ በሁሉም ተከተላችን ሳይሰጠን በመንግስትና በጠቅላላው ማህበረሰብ ሳይ ፖለቲካዊ-ሲቪካዊ የበላይነትን በታወቀው ሰማደረግ ሰፍቷል።

ሽግግሩን ስኬታማነት አጥፍቶታል። በገንቦት 1991 በሰላም ኮንፈረንስ የተደረሰውን ስምምነት በመከተል ከአምስት ሳምንታት በኋላ ህውሓት/ኢሕአዴግ በአዲስ አበባ የሀምሌውን ኮንፈረንስ አዘጋጀ። የዚህ ኮንፈረንስ ዋነኛ ስራዎች ሦስት ይዘት ነበረው። ሀ) በሽግግር ጊዜው በሀገሪቱ የበላይ ሆኖ ሊያገለግል የሚችል ቻርተር ማወጃል፤ ለ) በዚህ ጊዜ እንደ ህግ አውጪ አካል ሆኖ የሚያገለግል የተወሰኑ ምክር ቤት ማቋቋም፤ እና ሐ) የሽግግር መንግስት ማቋቋም። በታላቅ ወታደራዊ ብቃት አማካኝነት ተሳታፊዎችን የመምረጥ ሚናን የወሰደው ህውሓት/ኢሕአዴግን ቃል የተገባለትን ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ለማካሄድ ታማኝና ብቁ ናቸው ብሎ ያመነባቸውን ግብር ዓባር ሰጥቶ ሰፊ ተቃውሞን አስተማማኝ አድርጎ በሀገሪቱ መንግስት ይፈጥራል ለተባለበት ኮንፈረንስ እንዲሳተፉ መርጦ አወጣ። በአስገራሚ ሁኔታ አብዛኛዎቹ ተሳታፊ ድርጅቶች ቅርብ መሰረት ያላቸው የፖለቲካ ቡድኖች ከመሆናቸው ባሻገር የመላው ኢትዮጵያ መድብለ ብሄር ድርጅቶች በምስረታም ሆነ ያለፉትን ሁለት ስርዓቶች በመታገል ተደምጦ የሆኑት እንደ ኢህአፓ እና መሐላን ያሉ ሁሉ ቀልብን በላብ መልኩ የሽግግር መንግስቱን ከማቋቋሙ ኮንፈረንስ እንዳይሳተፉ ታገዱ። በዚህ በሌላ ፅሁፍ ላይ እንደጠቀስኩት ሁሉ «የሽግግር መንግስቱ መቋቋም ይበልጥ የህወሓት/ኢሕአዴግ የሰርገ ድግስ ነበር... ስላትን መሰረት ያደረገ መንግስት መስፈርቶችን ለማሟላት ሽግግር መንግስቱን ለማቋቋም መድረክ ያዘጋጀውን ቻርተር ባፀደቀው በሀምሌው ኮንፈረንስ አዳራሽ ውስጥ የተለያዩ የጎሳ ነፃ አውጪ እንቅስቃሴ ተወካዮች ታጭቀው ነበር፤ ከጥቂቶቹ በስተቀር በጠቅላላው የኢትዮጵያ ህዝብ ይቅርና ወክላዊል ያሉት ህዝብ እንዲያሳዩ የማያውቃቸው ነበሩ። በጣም የማያስገርመው ሁኔታ ደግሞ የተወሰኑት ወኪሎች በወቅቱ የህወሃት አመራሮች አእምሮ ውስጥ ብቻ የሚገኘውን የነፃ አውጪ እንቅስቃሴ ለመምራት ዳደኞቻቸውን ከቡና ቤት ጥለው የሄዱ ናቸው»

በዚህ ሁኔታ ኢሕአዴግ የራሱን ቻርተር አፀደቀ፤ የበላይነቱን ያረጋገጠበት 87 መቀመጫ ያለው የተወካዮች ምክር ቤት አቋቋመ፤

የአዲሱ ስምዐንነት ውድደት /የሰንደገና የሃምሌ 1991 ኮንፈረንስ/ በኢሕአዴግ አቀናቃኝነት የሚመራው የዲሞክራሲያዊ ሽግግር ችግር ወታደራዊ አገዛዙ በፍጥነት እየፈራረሰ ባለበትና ህግላዊና ኢሕአዴግ ጠቅላላው ወታደራዊ ድል ዝግጁ በሆነበት ጊዜ በገንቦት 1991 ከተደረገው የሰንደገና ኮንፈረንስ ይጀምራል። በእርግጥ የሰንደገና ኮንፈረንስ ከመጠናቀቁ በፊት ወታደራዊ ስርዓቱ አካላት ለሕዝብ ተወካዮች ስብሰባውን ለቀው እንዲወጡና በሌላ ሀገር በስደት እንዲኖሩ ተገደዋል።

ቀጣዩ እርምጃ ምን እንደሚሆን የመወሰነ ነገርም ለሻዕቢያና ህወሓት ተተው። በወቅቱ ምን በደረግ ይሻላል በሚለው ዙሪያ ትንሽ ያለመስማማት ነገሮች ነበሩ። በመሆኑም አሜሪካ «መልካም አስታራቂ» ለመሆን መልካም ፍቃደኝነቷን ገለፀች። (አሜሪካ በሰንደገና ኮንፈረንስ ላይ በነበራት ግራ የማጋባት ሚና ብዙ ኢትዮጵያውያን እስከ ዛሬ ድረስ ተወቃሽ ያደርጋታል) በተጨማሪም ኋላ ላይ እንደታመነው አነግ ሁለት ወላጅ ሚናዎችን እንዲጫወት ተጋበዘ። አንገብጋቢ ሁኔታ ያስፈልግ የነበረው ዲሞክራሲያዊ እውነት ለተሳታፊዎች ሲባል እገዛ እንዲያደርግ እና የሀገሪቱን ፅጣ ፈንታ በማወሰነው ኮንፈረንስ ላይ ሆኖ ተብሎ እንዳይሳተፉ ለተደረጉ የመላው የኢትዮጵያ ሃይሎች ማስፈራሪያ ሆኖ እንዲያገለግል ነው።

ሻዕቢያና ህወሓት/ኢህአዴግ በአንድ ወገን አሜሪካ በሌላ ወገን በመሆን የነበራቸው ምስጢራዊ

መግባባት ምንም ሆነ ምን ለህዝብ በይፋ የተገለፀው «የመተማመን ስምምነት» (ማለት በፅሁፍ ያልሆነ፤ የህግ ክልል የሌለው) ትርጓሜ በስብሰባው ተካፋይ በነበረው የአሜሪካ ተወካይ ቃላት ሲገለፅ ይህን ይመስል ነበር። «ብብላው ፍጥነት በአዲስ አበባ የሽግግር መንግስት መቋቋም አለበት። የሽግግር መንግስቱ የተለያዩ ፖለቲካዊ ቡድኖችንም በማካተት ሁሉንም የኢትዮጵያ ማህበረሰብ በስፋት መወከልና አመቺ በሆነበት ጊዜ ሁሉ ነባሩን የሲቪል አስተዳደራዊ መዋቅሮችን ሃላፊነቱን ለመወጣት መጠቀም አለበት። የሽግግር መንግስቱ የመጀመሪያ የሃላፊነት ድርሻ በኢትዮጵያ አዲስ ሀገር መንግስት ለማርቀት ለነፃ ዲሞክራሲያዊና በዓለም አቀፋዊ መንገድ ለሚመራ ምርጫ ከዘጠኝ አስከ አስራ ሁለት ወራት ጊዜ ውስጥ ሀገሪቱን ማዘጋጀት መሆኑን አለበት።» (በሰንደገና ኮንፈረንስ የሚወጡ ሐረግ ገጽ 28 1991)

ከዚያም በጥቂት ሳምንታት ጊዜ ውስጥ ሽግግር መንግስቱ ተቋቋመ፤ ሆኖም ከላይ የተጠቀሰው የስምምነት መንፈስ አልተከበረም ነበር። የህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤ የምርጫ ጊዜ ገደብም/ኢሕአዴግ የፖለቲካ አጀንዳውን ለማስፈፀም በራሱ እርምጃና መስፈርት ተገዟል። በዚህም መሰረት ህወሓት/ኢሕአዴግ ለህዝብ በይፋ ቃል በገባው «ሳኒና ገለልተኛ» ምርጫ - (ወደ ፖርላመንተሪ ዲሞክራሲና የመንግስት ስልጣን ከፍጥነት ወደሰበት ለማድረግ ተከክለኛ ሽግግር ዋነኛ ምክንያት) ላይ ሳይቀር በመረማመድ የዲሞክራሲያዊ

ኢትዮጵያ አዲስ ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ስርዓትን ለመገንባት ተስፋ ስንቃ ባለፉት ዘመናት ከነበሩ የአምባገነነት ውርሶችና የአንድ ሰው አገዛዝ ወደ «መድብለ ፖርቲ ፖለቲካ ዘመን» በገንቦት 1991 (ኢሕአ) ተሸጋግሮለች። ሆኖም ግን ከመነሻው አንስቶ የመንግስቱን የጭቆና አገዛዝ መገልበጥ ዋጋ ያላጣው ድል ያተቆዳጀው ነፃ አውጪ ጦር ወገንተኛ በመሆኑና ተቀባይነት ያለው ብሄራዊ አጀንዳ ባለመያዙ ምክንያት በብዙ ኢትዮጵያውያን ዘንድ ታማኝነትን አጥቶ ነበር። በድል አድራጊው ኢሕአዴግ ላይ የነበረው ጥርጣሬ ሁለቱም የዝግ በር አሻጥር ውጤት የሆኑት ቻርተርና የሽግግር መንግስቱ በመጡ ጊዜ የበለጠ ጨመረ። እዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚገባው እነዚህ ሀገላዊ (የኢርትራ ህዝብ ነጻ አውጪ ግንባር) እና ህውሓት/ኢሕአዴግ በአንድ ወገን አነግ ደግሞ በሌላ ወገን በመሆን ባደረጉት የድርድራዊ ስምምነት ውጤቶች እንደነበሩ ነው። (ብዙ ኢትዮጵያውያን በሰንደገና ኮንፈረንስ ዋና ዋና ተዋንያን የተደረገውን ስምምነት አይቀበሉትም) ስለዚህ ወደ ኋላ እንደምናየው ቻርተሩም ሆነ የሽግግር መንግስቱ ኢሕአዴግ ሃይል/ስልጣን የማጣመር አጀንዳውን ለማስፈፀም በሚያስችለው መልኩ የኢትዮጵያን መንግስትና ህዝብ መልሶ ስርዓት ለመያዝ በማያስችለው መልኩ ይህ ፕሮጀክት ብቸኛ መሳሪያ ሆነ።

አውራጃዎች ታይምስ

መሪዎች ወደምርጫ ጣቢያዎች በመሄድ ረዥም ሰዓዊ በመሰባሰብ ወረራ ሲጠባበቁ ነበር። ይህም ሆኖ ግን የምርጫውን ስብረት ለሰፊው ደግሞ በዚህ ምርጫና ባለፉት ሰርዓቶች በነበሩት ምርጫዎች መሃል ያለውን ልዩነት የተረዱት ጥቂቶች ብቻ ነበሩ።

እኛም መላው በመላው በአርባ ቁጥጥር ስር የሆነ የሽግግር መንግስት መሰረተ። (የኮንፌደንሰን ተሳታፊዎች በተመለከተ «Ethiopia Majorities and Minorities», Africa Confidential, 32/14-July 12/1991ን ይመልከቱ)። ከዚህም የኢሕአዴግ ፖለቲካዊ እሳቸር የጥያቄው ጥያቄ፡ 1. በሀገሪቱ ፖለቲካ በህያል ቁጥር ያላቸው የኢሕአዴግ ወገን ያልሆኑ የፖለቲካ ፖርቲዎችን ማሳሸት፤ 2. ለታዲያዊ ወደ ዲሞክራሲ ሽግግር የማይኖሩ ውጤት አንዲናረው በመደብብ ብሄር የፖለቲካ ፖርቲዎች ሊገቡ ለብሄር ፖለቲካና ብሄርን መሰረት ላይረጉ ፖርቲዎች ህጋዊ እውቅና መስጠት፤ 3. በብዙ ሊትዮጵያዊያንና የፖለቲካ ቡድኖች መሃል ቅሬታዎች ጣሪያ ቢደርሱም የኢርትራጊያንን ህዝብ ውሳኔ ማካሄድ፤ 4. የኢሕአዴግን የበላይነትና በሀገሪቱ ፖለቲካ ተቀናቃኝ አልባነት ተቋማዊ ማድረግ፤ እና 5. ሊትዮጵያዊያን ዲሞክራሲያዊ ስርዓትን የመፈጠራቸው ነገር አስተማማኝ እንዳይሆን የሀገሪቱን የፖለቲካ ማህበረሰብ በከፍተኛ መልኩ መከፋፈል።

በይበልጥ ግለሰብ በሆነ አባባል የሆነው ኮንፌደንሰን ተከትለው ባሉት ወራት ኢሕአዴግ በራሱ አምላክና እቅድ የኢትዮጵያን መንግስትና ማህበረሰብ መልሶ በማስተካከል ሥራ በዝቅብት ነበር። ስለዚህም የመጀመሪያው የሰራት ዕዛዝ 87ቱን የምክር ቤቱን መቀመጫዎች ለኮንፌደንሰን ተሳታፊዎች ማጋራት ነበር። ኢሕአዴግ የአንበሳ ድርሻውን (ከመነሻው ከተመደበው 82 መቀመጫዎች 32ቱን) ያዘና የተቀሩትን መቀመጫዎች አጠቃቀሙን ጥቂት ገለልተኛነት ላላቸው ከሃያ ስሟበልጠው የፖለቲካ ቡድኖች አከፋፈለ። የዚህ ውጤትም፤ ኢሕአዴግ ለጠቅላላው የሽግግር ጊዜ ህግ የማውጣት ስልጣን የተሰጠውን የተወካዮች ምክር ቤት በተመቻቸ ሁኔታ ተቆጣጠረ።

ቀጣዩ የሰራት አዛዝ ኢሕአዴግ አሁንም ድብቅነቱን የገለጸበት የሽግግር መንግስቱ ምስረታ ነበር። የፕራዝማኒስትና የጠቅላይ ሚኒስትርነት ቦታው፤ ከዚያም የአውነተኛውን ስልጣን መካከል ኢሕአዴግ ተቆጣጠረው፤ በተጨማሪም ቁልፍ የሆነ የሚንስትርነት ቦታዎች የመከላከያ ሚኒስትር፤ የውስጥ እና የውጭ ጉዳዮች ሁሉ በአስተዳደር ተይዘዋል። ከዚህም ባለፈ በመላው ሀገሪቱ

በሁሉም የሚንስትርነትና የአስተዳደራዊ እውቀት ውስጥ ያሉ ቀልፍ ቦታዎች የኢሕአዴግን ፈተና ባለፉ ካድሬዎች እና/ወይም ሃብታሙን ማዳን ዓላማቸው ያደረጉ ግንባርን ከድል በኋላ በተቀላቀሉ እውቀት መላው ለመላው ተሞልተዋል። የመንግስትን እውቀት መላው ለመላው በቁጥጥር ስር መዋል የስትና ይህን ዘንድ በከፍተኛ ሁኔታ ጥገና (የገደብ) የሆነ የፍትና አካል (ሀገር ተርጓሚ) ተቋቋመ፤ የኢሕአዴግ ጉራላ ጦርም እንደ እነዚህ ባሉ በሌሎች ሃይሎች የሚመራውን ተቀናቃኝ ወገን በማስወገድ በራራዊ ጦር እንዲሆን ተደረገ። ግልፅ እና አጭር በሆነ አነጋገር አዲስ የመንግስት እውቀት ለመቅረብ የተቋቋሙ የሰኔ 1992 ምርጫ የኢሕአዴግ አመራሮች የኢትዮጵያን መንግስትና አስተዳደርን መላው በመላው በቁጥጥራቸው ስር ያዋሉበት እና ሀገሪቱን ያለፈውን የአምባገነንነት ስርዓት (ንጉሳዊውም ሆነ ወታደራዊ) በመከተል በብቸኝነት የመሩበት ነው።

የሰኔ 1992 ምርጫ እና የአንድ ፖርቲ የበላይነት ህግ ተቋማዊ መሆን

በይፋ የተገለፀው የሰኔ 1992 ምርጫ ዓላማ ዲሞክራሲያዊ በሆነ ምርጫ ክልላዊና አካባቢያዊ መስተዳደሮችን መልሶ ማዋቀር ነበር። የዚህ ምርጫ ተጥቶ ግቦች ለሀገሪቱ የፖለቲካ ማህበረሰብ «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫን ማስተዋወቅና ስልጣንን በመከፋፈል የመድብለ ፖርቲ ዲሞክራሲን ተቋማዊ ማድረግና አካባቢያዊ ለ-አላዊነትን ማበረታታት ነበር። በርግጥ ይህ ምርጫ ለድል አድራጊው ኢሕአዴግ ዲሞክራሲያዊ እውቅና መስጫ የመጀመሪያው ፈተና ነበር።

የ ምርጫ ውጤት አስተማማኝነት ለኢትዮጵያዊያንም ሆነ በአጠቃላይ ለዓለም ማህበረሰብ ለማሳየት 250 ዓለም አቀፍ ታዛቢዎች የሂደቱን ፍትሃዊነት እንዲከታተሉ ተጋብዘው ነበር። አብዛኞቹም በግልፅ ያረጋገጡት ምንም እንኳን የተሻለ የቱክኒክና የመሳሪያ ዝግጅት ቢኖሩም ተወዳዳሪ ፖርቲ ወይም ተቃዋሚ ባለመኖሩ ምክንያት ለመራጮች ትርጉም ያለው ምርጫ (Choice) በማቅረብ ረገድ ስኬታማ አልነበረም። (በተለይ ዶኒር የምርጫ አንድነት የተባለው ሚስጥራዊ ሪፖርትን በማውጣት የምርጫውን ተፈጥሮ ገልጾታል።) በዚህ በኩል ለተከርከሉ የሚገባው ኢሕአዴግ ለፖለቲካ አንታው ተው እኒያ ልተው ምንም አይነት ቦታ

አንደኛው ጥቅምት ነው። ጠመንጃ በመጨበጥ ያገኘውን ድል ህጋዊ እውቅና መስጠት ጥንኛው ዓላማው እስከሆነ ድረስ ጦርን፤ የመንግስትን የደህንነት አካል እናም በይበልጥ ደግሞ ብቸኛ የበላይነትን ለማረጋገጥ የሽግግር መንግስቱን መላው ጉልበት በራሳይ ለማዋል አላንገራቸውም።

በይበልጥ ተደግሞውንም በተሳሳሽው ተቃውሞ ላይ ትንሹ ሳይኖር እንደአንድ ጊዜ ደግሞ በግላዊ የወጣ የጭካኔ ሃይል መጠቀም ስጋት እንዲያደር አድርጓል። የዚህ ዓይነት የመንግስት ጉዳይ እንደ እነዚህ ያሉና ሌሎችንም የተቃዋሚ ቡድኖች በፍጥነት ከምርጫው አራሳቸውን እንዲያገለጉ መርቷቸዋል። በዚህም ምክንያት በሂደቱ መጨረሻ በብሄራዊ ዲሞክራሲያዊ ተቋም (NDI) እና በአፍሪካ አማራጭ ተቋም (AAI) የተሰየሙ የውጪ ታዛቢዎች እንኳን እንዲህ ሲሉ ይምድመዋል።

«ለብዙ ሊትዮጵያዊያንና በዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ውስጥ ላሉ ወዳጆቻቸው አላዛኝ በሆነ መልኩ የሰኔ 21 ምርጫ አስገራሚና የህልም ዓለም የሆነ ጉዳይን ይወክላል። የመራጮች ምዝገባ ነበር ሆኖም ብልጫ ያላቸውን ብቁ መራጮች ግልፅ በሆነ ሂደት በመራጮች መዝገብ ላይ የማስፈር ግቡን አልመታም። አጩ ተመራጮች በየምርጫ ጣቢያዎች ተሰይመው ነበር ግን በተመራጮች መሃል ትክክለኛ የሆነ ትክክር አልታየም። ደምፅ የመስጫ ካርዶች ታትመው ነበር ሆኖም በማከፋፈል ረገድ ትርጉም ያለው ቁጥጥር አልተደረገም። መራጮች ወደምርጫ ጣቢያዎች በመሄድ ረገም ስልፍ በመሰለፍ ወረፋ ሲጠባበቁ ነበር፤ ያም ሆኖ ግን የምርጫውን አስፈላጊነት አልያም ደግሞ ጣቢያ ምርጫና ባለፉት ስርዓቶች በነበሩት የተረዱት ጥቂቶች ብቻ ነበሩ። በምርጫ አስፈላጊነት ባለስልጣናትም ሆነ ለመራጮች የሰኔ 21 ምርጫ እንደ ውጤታማ የሆነ የመማሪያ ተሞክሮ ሆኖ አላገለገለም።» (ብሄራዊ ዲሞክራሲያዊ ተቋም እና የአፍሪካ አማራጭ ተቋም) «An Evaluation of the June 1992 Elections in Ethiopia» - June - June 25, 1992) በተጨማሪ እንዲሁም ተብሎ ነበር።

«በጉድለቶቹ ምክንያት የሰኔ 21 ምርጫ ለኢትዮጵያ እድገት እንደ ዲሞክራሲያዊ መንግስት ተጥቶ የሆነ አስተዋፅኦ አላደረገም። በተለይ ለአጋማሽ ደቡብ ኢትዮጵያ ምርጫው እንጭጭ ነበር። በጎ ባልሆነ መንገድ የተቀደ፤ አጠራጣሪና ለኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ መንገድ ባለው አስተዋፅኦ መጥፎ ውጤት ያለው እንደሆነ ይፈረጃል። ይህ ምርጫ ነባሩን ጭንቀት አባብሷል፤ ገና ታዲጊ የሆነ ፖርቲዎችን አያባላሽ የኢሕአዴግን የብዙኃነት አገዛዝ አጠናክሯል፤ በተጨማሪም እነዚህ የሽግግር መንግስቱ ራሱን እንዲያገለግልና በአረምያ ክልል

ውስጥ ወደ ጦርነት እንዲመለስ ሞክንያት ሆኗል። በመጨረሻም ምርጫው አዲስ የሆነ የፖለቲካ ሀብትን ፈጥሯል። ኢሕአዴግ በክልልና በወረዳ ጉባኤዎች የበላይነቱን አሳይቷል፤ ይህም ምርጫው ጥርጣሬ ውስጥ ባለበት ክልሎች ሁሉ አጨቃጫቂ እንደሆነ ይቀራል። (በተመሳሳይ ሪፖርት) በዚህ ሪፖርት ላይ እንደተጠቀሰው ኢሕአዴግና አጋሮቹ 96.6 ፕሮሰንት በመቶ የክልል መቀመጫዎችን እሸንፈዋል፤ ስለዚህም የኢሕአዴግን አካባቢያዊ አስተዳደርን ቁጥጥር ተቋማዊ ማድረግ የመጨረሻው ውጤት ነበር። በዚህም ምክንያት የሰኔ 1992 ምርጫ በሀገሪቱ የአንድ ፖርቲ አገዛዝን የበለጠ ተቋማዊ ለማድረግ አገልግሏል።

ህገ መንግስት አድቃዊ ጉዞ የሰኔ 1994 ምርጫ

ኢሕአዴግ በሰኔ 1992 እና በሰኔ 1994 መሃከል የነበረውን ጊዜ ቀደም ብለው የተገኙትን ጥቅሞች ይበልጥ ለማጠናከር እና ባን ለጎም አዲስ ህገ መንግስት ለማርቀቅ ለህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤ አባላት ምርጫ ለመዘጋጀት ተጠቅሞበታል። የህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤው በሆሌ 1991 ቻርተር መሰረት አዲስ ህገ መንግስት የማዕደት ስልጣን ተሰጥቶታል። በሁሉም ምርጫዎች መሃከል ባሉት ሁለት ዓመታት ኢሕአዴግ ወደ ፍፁም ሃይል ለሚያደርገው ገስጋሴ ብቸኛ እንቅፋቶች የሰጠዋል መሆኑ በድኖች፤ የተቃዋሚዎች የተወሰነ ትጋትና የምክር ቤት ሃይሎች ለዘብ ያለና የግማሽ ልቦና ጫና ነበሩ። በሌላ አባባል ተገቢ ካልሆነ የፖለቲካ አጀንዳው የተከፈለው ተቃዋሚዎች በኢሕአዴግ ላይ ቀርጠው የሆኑት ግር አልፈጠሩም፤ ዋና ዋናዎቹ የምዕራቡ ዓለም ሃይሎችም ቢሆኑ የኢሕአዴግ አመራሮች አእምሮን ለመቀየር አስፈላጊውን ጫና አላደረጉም። ስለዚህ ኢሕአዴግ በሰሜን-የሀገሪቱ ክፍል በተወሰነው ጠባብ የሆነው የብሄርተኝነት የብሄር ፍክክር ያለታየ በተንሰራፋበት ሁኔታ አንፃራዊ ጥቅምን በማጠይቅ ብዙሃን በቀላሉ ሲሸነፉ የሚችሉበትን «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫ ለማዘጋጀት ንፁህ የሆነ ሀሊና ተሰናት ነበር።

ለተቃዋሚዎች የበለጠ የፖለቲካ መድረክ እንዲኖር በተወሰነው የምዕራብ ሀገሮች ግማሽ-ልባዊ ጥሪ እና በተቃዋሚዎች ኢሕአዴግ ወደ ድርድር ጠረጴዛው እንዲመጣ የተወሰነ መከራዎች ቢኖሩም ኢሕአዴግ በግትርነት የማግለል ፖለቲካው ላይ ተጣብቆ ከሰኔ 1994ቱ የህገ መንግስት አርቃቂ ጉባኤ ምርጫ ጋር ወደፊት ተሸክመዋል። ከዚያም ኢሕአዴግ ህጋዊ ያልሆነ አጋሮቹ መቀመጫዎች ሲደመሩለት የበለጠ መጠን የሚኖረው 89 በመቶ መቀመጫዎችን ተቀበለ። (የሰኔ 29)

አርሶ አደረን
አስፈላጊ በሆነ ጊዜ
አስገዳጅ በሆኑ
እርምጃዎችና
አካላዊ ትንታኔዎችን
በመጠቀም
የሚፈፀም
የጥገኝነት ስርዓት
ውስጥ ለመከተት
የአርሶ አደረን
ማህበራት እንደ
መሳሪያ
ተጠቅሞባቸዋል

1986 የብሄራዊ ምርጫ በርድ በርድ ሪፖርቱን ይመልከቱ) ይህ በእንዲህ እንዳለ ለብዙ ቀናት በረቂቅ ህጉ ላይ ወደይደት ለረዳ ስያየ በኋላ ከ500 የሚበልጡ አባላት ካሉት ጉባኤው ውስጥ ተቃራኒ ድምፆች ብቻ ተሰምተው አዲሱ «ብሔራዊ ህገመንግስት» በታህሳስ 1994 ወደቀ። በደበልጥ ደግሞ በኢትዮጵያ ላሉ የተለያዩ የብሄር ቡድኖች የመንግስቱ መብትን የሚፈቅደው እንቅስቃሴ 39 በመቶ ድምፅ ሊባል በሚችል መልኩ ወደቀ።

(ለብሄረሰቦችና ህዝቦች የመንግስቱ መብትን አውቅና የሰጠው አዲሱ መንግስት የህገ መንግስቱ አንቀጽ 39 በህገ መንግስት አወጣጥ ጉባኤው በወደቀ ጊዜ የሰጠው አዲስ በአልልታና በዊራራ ተሞላ)። እነዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚያስፈልገው ነገር የወደቀው ህገ-መንግስት መሰረታዊ መርሆች የኢሕአዴግ ፕሮግራም መንገዶች መሆናቸው ነው። በየትኛው መጠን ሲታይ ህገ መንግስት ለግንቦት 1995 ምርጫ ሆነ ሁለተኛው ሪፖርቱ (ህዝባዊ መንግስት) ለሆነው ሩጥ የኢትዮጵያ መንግስት ምስረታ መገደብ ከፍቷል።

የግንቦት 1995 ምርጫ
እና የአረፋሪ ምስረታ

ቻርተር ኢትዮጵያዊያን የሌላችን መብት እስካልተገኙ ድረስ በማንኛውም የፖለቲካ እንቅስቃሴ እንዳልተፈጸመ ስንለንም ብሔሮችና ብሔረሰቦች የራሳቸውን እድል በራሳቸው መወሰን እስከ መገንጠል መብት ይሰጣቸው ዘንድ ፈቅዷል። ነፃ ከሆነ የፍትህ ስርዓት በተጨማሪ በሽግግር ጊዜው ማብቂያ በዲሞክራሲያዊ መንገድ የተመረጠ ህገ-መንግስታዊ መንግስት እንዲመሰረት ቻርተር ቃል ገብቷል።

ሆኖም በወረቀት ቃል የተገባውና በሽግግር መንግስቱ አሰራር ላይ በግልፅ ሲታይ የሚችሉ ተቃርኖች ነበሩ። ባለስልጣናት ከሚሉት በተቃረኑ መልኩ መሰረታዊ ሰብዓዊ መብቶችና የግልሰብ ነፃነቶች በተደጋጋሚ በመንግስት ተጥሰዋል። ዋናዎቹ ተቃዋሚ የፖለቲካ ፖርቲዎችም ህጋዊ ሆነው ስራቸውን አንዳይለሩ ተከልክለዋል። እንደ ታሪካዊ እንቅስቃሴ ያለው የኢትዮጵያ ነጋዴዎች ህብረት፣ የኢትዮጵያ መምህራን ማህበር እና የመሳሰሉት የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶች ከመከላከላቸው በተጨማሪ ስራቸውን የሚሰሩት ያለምንም የህግ መሰረት በትንባሳ አስራት፣ ግርፋትና የአመራሮቻቸው መባረር ስር ሆነው ነበር።

በአንዳንድ ጉዳዮችም መንግስት እነዚህን ገለልተኛ ተቋማት ለማርገብ ሲል የራሱን ማህበራት እና የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶችን ፈጥሯል።

በርግጥም የግንቦት 1995 ምርጫ ቀድሞውኑ በመደራጀት ላይ የነበረውን አምባገነንነት የተቀደሰ ለማድረግ አንድተቀረፀው ሁሉ

ሁሉም ነፃ ተቃዋሚ ቡድኖች ባልተቀበሉትና አዳጋች በሆነ ድባብ ነበር የተነሳደው። ኢሕአዴግ ስልጣን የማጋራት ፍላጎት ላይኖረው ሆነ ብሎና ታከተኝ ላይል በመንግስትና በጠቅላላው ማህበረሰብ ላይ ፖለቲካዊ-ኢኮኖሚያዊ የበላይነትን ብቻውን ለማቋቋም ለፍቷል። በተለየ ሁኔታ ሲቀመጥ የግንቦት 1986 ምርጫ ዋነኛ ዓላማ ከላይ ለተጠቀሰው የኢሕአዴግ የፖለቲካ ግብ ማዕከል በሆነው «ብሔራዊ ህገ-መንግስት» በመመርኮዝ አዲስ የኢትዮጵያ መንግስት መመሰረት ነበር። በተጨማሪም ቻርተር የሽግግር ጊዜውን በብዛ ለሁለት ከግማሽ ዓመታት በገደበውም የህወሀት/ኢሕአዴግ አመራሮች ሆነ ብለው አገራቸውን በማንቋቋቅ ለአራት ዓመታት የስልጣን መሰረታቸውን በመገንባት በፍላጎታቸው ምርጫውን አካሂደዋል። እዚህ ጋር ሊተኮርበት የሚገባው ጉዳይ፡- የግንቦት 1986 ምርጫ የኢሕአዴግ አመራሮች በኢትዮጵያ የህግ ሳይሆን (defacto) የአገድ-ፖርቲ አገዛዝን ተቋማዊ የማድረግ ጉዟቸው ላይ የመጨረሻ ድርጊታቸው አንደኛው ነው። ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ስርዓት ለመገንባት አራት ልብ አንጠልጣይ አመታት፣ አራት የተስፋና የተስፋ መቁረጥ ዓመታት፣ አራት የልፋት ዓመታት፣ የመሳሰሉት በመጨረሻ አዲሱ የአምባገነንነት ስርዓት የፖርላማ ዲሞክራሲ መስለው በመጣ ጊዜ ማብቂያቸው ሆነ።

የግንቦት 1992 ዓ.ም ምርጫ፡
ሲባኛው የኢትዮጵያ
ዲሞክራሲያዊ ፖለቲካ ስነ ስርዓት
ወይም አውነተኛነት መሰሪያ
መገገድ (Acid Test)

የተወሰኑ ተቃዋሚ ፖርቲዎች ለመጀመሪያ ጊዜ የላተፋቡት የግንቦት 1992 ምርጫ የተነሳደው ከ1986 ምርጫ ጋር በብዙ መልኩ ተመሳሳይ ነበር። የመጀመሪያው ያለፈው ድህረ ምርጫ ስርዓት-አሸናፊው በስልጣን ላይ ላለው የሚያደለውን ሁሉም ምርጫ ይቀበላል የሚለውን በመጠቀም ለሀገሪቱ የወደፊት የዲሞክራሲ አጣ ፈንታ አምባገነን ሳይጨነቅ በድጋሚ አስገራሚ ድሉን አወጀ። ለኢሕአዴግ ድል አድራጊነት የተለያዩ ነገሮች አስተዋዕል አድርገዋል። ለመነሻ ያህል በትንባሳው በዛቸውና በመቶ

ለመቶ የአጨነቁ አገዳው ምክንያት ተቃዋሚዎች 50 በመቶ በማለፉ የምርጫ ጣቢያዎች ተመራጮችን መመደብ ተስኟቸው ነበር። በሁለተኛ ደረጃ ተቃዋሚዎች ተፈጥሮአዊ ሊሆኑባቸው በሆነው በታዎች እንጂ የመጀመሪያ ያለፈው ድህረ ስርዓት ትንባሳ ዛቻና የማስመሰል ምርጫን ያካተተ ጥምረት ያለው ስትራቴጂ ስኬታማ የሆነ ተቃዋሚ ገዢ ፖርቲ የምርጫ በርዱን መልሶ በማቋቋም፣ ዓለም አቀፍ ታዛቢዎች መኖር እና ለተቃዋሚዎች የመገናኛ ብዙሃን እድል መስጠት ጉዳዮች ላይ ለመደራጀር አልፈዋል። ምንም እንኳን ተቃዋሚዎች እና ገለልተኛ የመገናኛ ብዙሃን የገዢውን ፖርቲ በምርጫው ጊዜ አንደኛው ብሔራዊ ክርክር ኃይነት በጎ አንቅስቃሴዎች በተቀበሉትም ገዢው ፖርቲ ግን በታዋቂ ተቃዋሚዎች ከ547 የፌዴራሉ ፖርላማ መቀመጫ ውስጥ 13 ብቻ አላልፈው ለጥቷቸዋል። የተወሰኑ መልካም ምልክቶች በታዩም ሂደቱ ከመቼውም በበለጠ ስህተት ነበር። እዚህ ጋር በተያያዘ የግንቦት 1992 ምርጫን የሚያስብ አንድ ጥናት አንዳንድ ያስተምጠዋል።

«የህዝቡ አብላጫው ከፍል ከ1983 ጀምሮ በኢትዮጵያ የዲሞክራሲያዊ ሂደት ከልብስ ማሳያ መስክ በጥቂቱ እንደሚሻል አድርገው ይፈርዳሉ። የኢሕአዴግ አውነተኛ ፍላጎት በስልጣን መቆየት ሲሆን በዚያን ጊዜም የሕገፍልህ ግብ ፖለቲካ መተግበር ነው በማለት ያስተምጣሉ። አሁን ባለንበት ዓለም የአገድ-ፖርቲ መንግስት እንደ አንድ የትብብር ወይም የልማት አረዳት አጋርነት ተቀባይነት የለውም። ህወሀት/ኢሕአዴግ ከደርግ ስርዓት ጋር ባደረገው የመጨረሻ ክፍል ትግል የማርክሲስት ዓላማዎችን በመቀየር ለመድብል ፖርቲ ዲሞክራሲና ለገበያ መር ሊከፍሚ በሩን ከፈቱ። ሆኖም ከተለያዩ የህወሃት ተሞክሮዎች ለትዮጵያዊያን ለውጡ የቅርፅ እንዲ የፍራ ነገር አንዳልሆነ ይከራከራሉ። «አየታዘብነው የነበረው ነገር በብሔራዊ ደረጃ መቶ የፖለቲካ ቁጥጥር ለመያዝ የተደረገ የአዲስ አካሄድ መፈጠር ነው። የይስመላ ዲሞክራሲያዊ እይታን በመፍቀድ ለተቃዋሚዎች በተወሰኑ የከተማ ማዕከላት በጥቂት የገጠር ዞኖች ከፍተኛ መፍጠር። ይህ ሁኔታ በ1985 እና በ1986 የምርጫ ሪፖርት ላይ አንድተኛው ለአንድ ወሳኝ የሆነ ምልክታ በር ከፍቷል። - በገጠር ቀበሌዎች በአርሶ አደሩ ቁጥጥርን መልሶ የማቋቋም አካሄድ ታገበናል። አርሶ አደሩን አስፈላጊ በሆነ ጊዜ አስገዳጅ በሆኑ እርምጃዎችና አካላዊ ትንባኔዎችን በመጠቀም የሚፈፀም የጥገኝነት ስርዓት ውስጥ ለመከተት የአርሶ አደሩን ማህበራት እንደ መሳሪያ ተጠቅሞባቸዋል። ይህ ሁኔታ (ሲኒሪዮ) የውጭ ዜጎች መረጃን «አጋና የመተርጎም» ውጤት ብቻ አንዳልሆነና ነገር ግን አውነተኛ እድገት አንደሆነ ጠንካራ ጥቆማዎች

አሉ። አርሶ አደሩ በሰፊ መጠን የነበረውን ማስፈራራትና ትንባኔ ላይ እቤታቸውን እያቀረበ ነበር። በተለይ ደግሞ የአካባቢ ባለስልጣናት በጠንካራ ተቃዋሚ እጩዎች ስጋት ላይ በወደቁባቸው አካባቢዎች። ወደ ዲሞክራሲ የሚያመራው የግልፅ አካሄድ ሁኔታ ከመተግበር እጅግ የራቀ ነበር። እንጂ ምንም እንኳን አስፈላጊ ሃገረ ነገር አንደሆነ ቀረ። (The Ethiopian 2000 Election: Democracy Advanced or Restricted? by pause Wang, S&K. Tronvoll-2008)»

ይህ ፅሁፍ የህወሀት/ኢሕአዴግ መሪችን የስርዓቱ የህዝብ ግንኙነቶች ለመደበኛ የተሳናቸውን የዲሞክራሲ ተብዬ ዋና ዋና አደጋዎች ያጋለጠና ጠቅልሎ ያስቀመጠ ዋልቅ ምልክታ ነው። የወቅቱን የፖለቲካ አውነተኛ ለመረዳት ሳጥን 11213 እና 47 ማኅበር በቂ ነው። ሳጥኖቹ ከሃምሌ 1986 እስከ ግንቦት 1997 በነበረው ህገ አውጪ የነበሩ መሪዎችና የተቃዋሚዎች ፖለቲካ ድርጅቶችን ሳጥኖቹ ከሃምሌ 1983 እስከ ግንቦት 1997 በነበረው ከአስር ዓመት በፊት በዊስት ሚኒስትር ጥዲል በሀሳብ በተቀረፀው ህገ አውጪ አካል የነበሩ መቀመጫዎችና ተቃዋሚዎች የፖለቲካ ድርጅቶችን በግንቦት 2000 ያሳያሉ።

በነዚህ ሳጥኖች አንደሚታየው ህወሀት/ኢሕአዴግ 87 መቀመጫዎች ከነበሩት የተወካዮች ምክር ቤት ጉባኤ 32 መቀመጫዎች ብቻ ነበሩት። የተወሰኑ ድርጅቶች ወደ ሳተላይት ከዞርሉት በኋላም ሲሆን የተመቻች አብላጫ አልነበረውም። በ1992 የክልል ምርጫ የክልል መቀመጫዎችን 966 በመቶ አሸንፈዋል። ባለበት ጊዜ ታላቅ የሆነ ብልጫን አግኝተዋል። በተከታዮቹ የብሔራዊ ምርጫዎች ይልቁንም ፍፁም የሆነ አብላጫ መቀመጫን አንደያዘ ቆይቷል። በዚህም መሰረትም በ1994ቱ የህገ-መንግስት አወጣጥ ጉባኤ 89.3 በመቶ በግንቦት 1995 ምርጫ 90.1 በመቶ ሲወሰድ በግንቦት 1992 ምርጫ በዋናዎቹ ተቃዋሚ ፖርቲዎች ማለትም በAAPO, CAFFDE, EDP, ONC እና SEPDL የተያዙ ጠቅላላ የጋራ መቀመጫዎች ቁጥር 13 ብቻ ነበሩ።

የግንቦት 1992 ምርጫ የበለጠ ማስታወሻዎች በገዢው ፖርቲ የተመራ የሚሰጥራቸውን የግልፅ የበላይነት ነበር። ለምሳሌ በውጪ ዜጋ ታዛቢዎች መሰረት የምርጫ ለምግብ ዘዴ ስራ ላይ ውሉ ነበር። ማለትም ድምፃቸውን ለገዢው ፖርቲ ለሚሰጡ የምግብ ልገሳ በማቅረብና ድምፃቸውን ለተቃዋሚዎች ላደረጉ ዜጎች ደግሞ በመከላከል (Pause wang and Tronvoll 2000/2003)። ከሳጥኖቹ

አውራጃ ታይምስ

ሊታይ የሚችል ሌላ ነጥብ ደግሞ በሰኔ 1994 ምርጫ ህውሓት/ኢህአዴግ የሚሰጥበት ስልጣን ለመጣ ተፈጻሚ ማድረግ ነው። በሃምሌ 1992 ምርጫ የተሳተፉ ገለልተኛ የፖለቲካ ድርጅቶች ከተመደቡበት የምርጫ ጣቢያዎች በየወሩ በታዩት ለገጥሞች ተደርገዋል።

ወቅቱ ወሳኝ የስልጣን/ሃይል ማጠናከሪያ ጊዜ ስለነበር የዚህ ፖርቱጋል ህዝብ የሚከበረው የምዕራባዊ ሊቃውንት ተቃውሞ ተጋርጦ ያለውን መዋለን ያደረገ ህዝብ ለማድረስ ማንኛውንም የሃይል አርምዳዎች ተጠቅሟል። በጥቅምት 1991-2000 አራት ዋናዎች ምርጫዎችን ቢያካሂዱም የኢትዮጵያ ህብረተሰብ ልማት ለጥቅም ላይ የወጣው ስርዓተ-ታሪክ የመጀመሪያ ልማት ጋር ካለው መሰረታዊ መመሳሰል ጋር የአምባገነን ስርዓት አንደኛ ተገኝቷል።

የገንዘብ 1997 ምርጫ፡
ከፊት ለገንዘብ ወደ ባለ ረዕሻ ለስከ 2005 ምርጫ የነበረው ነገር በፖርቱጋልና በመንግስት ሚና መሃከል ትንሽ ወይም ምንም መነጣጠል የነበረበትና በኢህአዴግ ስርዓት የሰጠው ዘዴዎች (modus operandi) ፖሊሲ በመገደብም ሆነ በማስረጃም ረገድ ጥቂት የሚባሉ መንቀሳቀስ አገጥሞች የታዩበት በተለምዶ አንዷ ህጋዊ መሰረት የሌለው (defacto) የአንድ-ፖርቱ የበላይነት አገዛዝ ነበር።

ከቀደምቶች ምርጫዎች ጋር ሲነፃፀር ግንቦት 2005 ምርጫ የተካሄደው ገዢው ፖርቱ «ሳና ፍትሃዊ» ምርጫ ለማካሄድ የወጡትን የተወሰኑትን ማህበር በጀመረበት በተረጋጋ ድባብ ውስጥ ነበር። በዚህም ምክንያት በፖሊሲ ጉዳዮች ላይ የተጣታ ክርክርች የተገኘበት ሲሆንም አንድ ተቃዋሚዎች በፖሊሲ ጉዳዮች ላይ የሚንቀሳቀሱበት የራዲዮ የአየር ሰዓት፣ እናም በሀገሪቱ ታይቶ የማይታወቀው የምርጫ ህዝባዊ ስብሰባዎች ተፈቅደው ነበር። ሆኖም ግን ፍትሃዊ ጨዋታው ምን እንደሚያስከትል የተረዳው ገዢው ፖርቱ ተቃዋሚ ፖርቱዎች የተጠየቁትን መሰረታዊ የዴሞክራሲያዊ ምርጫ መሰረቶችን ለመቀበል አልፈታደም። እነዚህም ጥያቄዎች ለገዢው ፖርቱ በሚያደርገው አገዛ የታወቀው የምርጫ በርድን መልሶ ማዋቀር ተገቢ የሆነ የመገናኛ ጠቅላላ ሽፋን ማግኘት እና ለደህንነት ሃይሎች ትንሳኤ ሽፋን ማግኘት ነበር። አስገራሚ በሆነ መልኩ ጥቂት የፖለቲካ መድረክ ክፍተትን በመቀጠም ተቃዋሚዎች ድጋፍን በማሳሳትና ለድል በመዘጋጀት ከገዢው ፖርቱ ልቀው ተገኙ። በመቀጠልም በገዢው የበላዮች ላይ በአንድ በኩል የሚያውጥ ማዕበል በማመንጨትና በሌላ በኩል ደግሞ

በጠመንጃ ሳይሆን በምርጫ ክርጃ ለሀገሪቱ ለውጥ ለማምጣት ባለው ተቃውሞ መሀከል የተሰፋ ስሜትንና ጉንጉትን በመፍጠር አራት ያስመሰከተው አዲስ የፖለቲካ ሁኔታ በመላው ሀገሪቱ ብቅ አለ።

ብርቅ ባልሆነ ሁኔታ ፈገጠዘዘው በጣም ለአጭር ጊዜ ነበር የቆየው፣ ገዢው ፖርቱ ስልጣንን ጥሎ ለመውረድም ሆነ ለማካፈል ዝግጁ ስለሆነበት የደህረ ምርጫ ባልሃታቸው የመንግስት የሃይል አገዛዝ በመባል ሊገለፅ ወደሚችል እርምጃ አመራ። በተያያዙ ሁኔታዎች በተለይ ደግሞ ከምርጫው አንድ ተንቀሳቅሶ ለገዢው አንደኛውን በመገመት ጠቅላይ ሚኒስትሩ በመዳናዋ የአስተዳደር ጊዜ አዋቅን አወጁ። በተመሳሳይ ጊዜም ፖርቱዎች ድል እድራትነትን አወጁ ይህንንም እውነት በማድረግ ፖርቱዎች በሀገሪቱ ድምፃች ላይ በስፋት ተሰማሩ። ሀገሪቱ እውነት የተጣለው አንድ የመቶዎችን ሀይል ለቀጠፈውና አንድ አንዳንዶች አባባልም ተመራጭ የፖለቲካ ፖርቱዎች አመራሮችን ጨምሮ ከ400ሺ የሚበልጡ ሰዎችን ለአስር ለዳረገው አመፅ በዋና ዋና ከተማዎች መቀበል ምክንያት ነበር። የሀገሪቱ ሰፊ ክልል በሆነው በመላው አርማያ ከሀዳር ወር ጀምሮ ህዝባዊ አመፅ የተለመዱ ሆኑ። በዚህ ረገድ ሀውሳት/ኢህአዴግ ለአስራ አምስት ዓመታት ስልጣን ከመያዙና የኢትዮጵያና የማህበረሰቡ ቃል ከተገባለት ዲሞክራሲያዊ እርምጃ ጋር በተያያዘ የኢትዮጵያ ፖለቲካ የረጅም ጊዜ ጥልቅ ታዛቢ የሆኑት ክርስቶፊር ካልፋም «የኢትዮጵያ ቀውስ» በማለት የፈረዱትን በዚህ ሁኔታ ያስቀምጡታል።

«የኢህአዴግ መንግስት ተቀባይነት ያለው የህዝብ አካል ለመሆኑ አቋሙ ያስተካከላል ማለት አንድ እምነት ከእውነት የራቀ ነው ይህ አካል በጠቅላይ ዲሞክራሲያዊ ሆኖም አልሆነም። በተቃራኒው ደግሞ የንጉሳዊውና የደርግ አገዛዙ አደረሱበት ስልጣን ከደረቀበትና መልሶ ከማይለመድምበት ነጥብ ላይ ደርሷል። ገንታዊ ስልጣኑን አጥቷል። በዚህ ሁኔታም ሦስት አማራጭ ውጤቶች ብቻ ቀርተዋል። እነዚህም፡-»

* የኢህአዴግ መንግስት ስልጣኑን በሰላም ሊለት ይችላል። ምንም እንኳን መንግስት ሊቀበለው ዝግጁ መሆኑን የሚያሳዩ ጠቋሚዎች በፍፁም ባይኖሩም ይህኛው አማራጭ በጣም ጥሩ የሆነ አማራጭ እንደሆነ ግልፅ ነው። በሌላ በኩልም ራሳቸው መንግስቱ ሽሽተው አስከጠፉበት ጊዜ ድረስ የመንግስቱ ስርዓት ፈጣንና ክርክር የሌለው የስልጣን ሽግግር ሊያደርግ መቻሉን የሚጠቁሙ ሁኔታዎች አልነበሩም። አሁን መለስ ዜናዊ በተሳካ ሁኔታ ከተቃዋሚዎች ጋር የነበራቸውን ድልድይ በማፈራረሳቸው ለመውረድ መገደዳቸው የኢትዮጵያም ሆነ የዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ግልፅ

ፍላጎት ነው።

* መንግስት ስልጣኑን በሃይል ሊነጠቅ ይችላል። ተጣይነት ያለውና አየተባባሰ ያለው ግጥም ወደ የሀገሪቱ ገጠራቱ ከፍልም በተደራጀ የሽምቅ ውጊያም ባይሆን (ሰኔ ግን አይመስለኝም) ከዚያም በየትኛውም መጠን ቢሆን የመንግስት ተወካዮችን በማባረርና ጊዜያዊ አካባቢያዊ ለግልጽነትን በመመስረት አልያም ደግሞ በመንግስት ታጣቂ ሃይሎች ላይ ለበለጠ ጥቃት ፍቃደኛ አለመሆንን በማግኘት ሊሳመኑ የሚችሉበት ሁኔታ አለ። በርግጥ አስቃቂ ውጤት ሊኖረው ቢችልም አስገዳጅ የሆነ ሁኔታዎች ሊፈጠሩ እንደሚችሉ የታየዋል።

* የመጋቢ ዚምባብዌ እና የኢሳያስ ኤርትራ በተከተሉት ተመሳሳይ መንገድ በግልፅ ራሱን ወደ አፋኝ አገዛዝ እየለወጠ ያለ መንግስት የያዘውን ስልጣን ይዞ ለመቀጠል ሊሳለፍ ይሆናል። መንግስት አካላቱን ከዚህ ቀደም ያሳየ በመሆኑ ጥያቄው ይህን መስመር ለመከተል ቆይታ ወደ የሚለው አይደለም። አቅም አለው ወደ የሚለው ነው። የአኔ ግምት አይችልም። ኢትዮጵያ ከኤርትራ የተለየ እጅግ ሰፊ እና ውስብስብ ማህበረሰብ ያለበት አገር እና ኢሳያስ አሁንም ድረስ ከአገጥፍጣፊ ህዝባዊ ድጋፍ ጋር የሚጠቀሙበትን አንድን የፖለቲካ ማህበረሰብ የሚያዋህደው ብሄረተኝነት በኢትዮጵያ ካለመኖሩ በተጨማሪ ቢያንስ የዚምባብዌ ህዝቦች የሚታወቁበትን ታጋሽነት ኢትዮጵያውያን የላቸውም።

አንደኛው መሰረት ኢትዮጵያ በአሁኑ ሰዓት እጅግ ድብልቅ እና የተሻለች ስትሆን ብዛት ያላቸው አምስት የስልጣን አማራጮች ያሏት በመሆኗ የተማከለ አምባገነናዊ አመራርነት ተመልሶ ሊተከልባት ይችላል። እንደ አማርኛ የሚደረግ መከራ «አንድ አጥፍቶ መጥፋት ነው፤ ወዲያው የአገሪቱን መሃል ወይም በረዥም ጊዜ ውስጥ መንግስት በሂደት የተቀሩትን አካባቢዎች ለመቆጣጠር አዳጋች ይሆንበታል። ይህ ቀስ በቀስ የሚያመራው ከጊዜ ወደ ጊዜ አየተባባሰ በመሄድ አመፅ ከስልጣን ወደ መወገድ ነው። (ክርስቶፊር ካልፋም Comments on the Ethiopian Crisis)»

በቅርብ ባልሆነ ሁኔታ ፈገጠዘዘው በጣም ለአጭር ጊዜ ነበር የቆየው፣ ገዢው ፖርቱ ስልጣንን ጥሎ ለመውረድም ሆነ ለማካፈል ዝግጁ ስለሆነበት የደህረ ምርጫ ባልሃታቸው የመንግስት የሃይል አገዛዝ በመባል ሊገለፅ ወደሚችል እርምጃ አመራ።

አንድ ተመሳሳይ የኢትዮጵያ የአንድ ፖርቱ መሰል መንግስት ከፍተኛ ቀውስ ተጋርጦበታል። በአጠቃላይ በአገሪቱ በአሁኑ ሰዓት ከሚገኙት ተቋማት ለምሳሌ በራራዊ ፖርቱ ፍርድቤት፣ የሰራ አስፈጻሚው እንዲሁም የኢህአዴግ አገዛዝ እስካሁን የተከተላቸው መንገድ (Modus operandi) አንፃር አገሪቷን ስንመለከታት ከዚህ ቀደም ከተመሰከሩት አምባገነናዊ አገዛዝ ፈቀቅ ያለቸው በጥቂት ነው። ጥንክር ባለ አገላለፅ በሁሉም ምርጫዎች በመላው አለም ተቀባይነት ያገኙ የምርጫ ሂደት ድንጋጌዎች በግልፅ ተግባራዊ አልተደረጉም። ውጤቱም በአገሪቱ ለማምጣት የተፈለገውን ፖርቱዎችን ያመክራል እና ህዝባዊ የመንግስት አስተዳደር አላፈጠረም። በገዢው የአመራር አካላት በግልፅ አብዮታዊ ዲሞክራሲን ለመተግበር መፅናታቸው የአገሪቱን ብሔራዊ ህገመንግስት የአዲሱ «ሶሻል ኮንትራት» ውጤት ወይም የሁለተኛው የኢትዮጵያ ሪፑብሊክ የመድብለ ፖርቱ ፖለቲካ አይደለም። በሀገሪቱ ከበፊቱ አምባገነናዊ አገዛዞች በአጅጉ የተለየ ነው። በዚህም ምክንያት በኢትዮጵያ በ1997 ከተደረገው ምርጫ እና ከምርጫው በኋላ መላ ኢትዮጵያውያን አስፈላጊ ጥያቄ እየጠየቁ ነው።

መደምደሚያ
በማንኛውም አይነት ዲሞክራሲያዊ ሽግግር መገምገሚያነት የሚቀመጡት «ሳና እና ፍትሃዊ» የምርጫ ሂደት፣ የተፈቃድ ፖርቱዎች ሥርዓት፣ ገለልተኛ እና ያልተማከለ አስተዳደር፣ መንግስት እና ፖርቱ መለያየት እና ከሁሉም በላይ ፖርቱዎችን ታዋቂ ዲሞክራሲያዊ ተቃዋሚ ለማድረግ የሚያስፈልጉት የስልጣን ክፍፍል እና «ፔክ እና ባላንክ» እስካሁን ድረስ ለኢህአዴግ አገዛዝ ሆኖ ተብሎ ተግባራዊ አልተደረገም። ለአራት አመት በቆየው የሽግግር መንግስት እንዲሁም ከሽግግር መንግስቱ ከአስር አመት በኋላ የገዢው ቀንደኛ መሪዎች ግልፅነት የሌላቸው እና እርስ በእርስ የሚቃረኑ ናቸው። ደግሞ ደጋግሞ ስለ መድብለ ፖርቱ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ማውራት፣ አብዛኛውን ጊዜ ምንም ቁም ነገር የሌለባቸው የኢትዮጵያን እውነት ሊሸሽግ ተስኖታል። ለመሸፋፈን አዳጋች ነው በተለይ ከምርጫ 97 በኋላ የገዢውን የተደበቁ እውነታዎች በግልፅ የታዩበት ነው። በአጠቃላይ በአሁኑ ወቅት የታዩት ከስተቶች ካልተቀበሉ የኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ ሽግግር ተስፋ ጨለማ ነው የሚሆነው። በዚህም ምክንያት የስልጣን ሽግግር የሚደረገው በጠመንጃ አፈመዝ ነው ወይስ በምርጫ የሚለው አንገብጋቢ ጥያቄ ላይመለስ በተጣይነት ኢትዮጵያ ላይ ማንኛውን ቀጥሏል።

ፊ/ር ጌረፊ ጉዲና የኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ ጋደቶች ህዝቂት ም/ ሊቀመንበርና የህዝብ ተጠቃሚዎች ምክር ቤት አባል ናቸው/